

15 AUGUST 1939: ZIUA MARINEI ÎN REGISTRUL ISTORIC AL COMANDAMENTULUI MARINEI (REGALE)

*Dr. Silvia IONIȚĂ**

Registrul Istoric al Comandamentului Marinei (Regale), dosar 130, cuprinde în paginile sale informații de interes din istoricul marinei române. Din analiza documentelor care tratează perioada 1938 – 1941, a căror valorificare am început-o prin publicarea unor materiale încă din anul 2021, se remarcă faptul că în acest Registru Istoric evenimentele sunt relatate cu minuțiozitate și precizie, fiind prezentat programul desfășurării acestora, indicându-se cu exactitate ora și locul, participanții la evenimente, cadrul general, dar și starea de spirit a celor prezenți la activități.

Un exemplu elocvent în acest sens îl reprezintă descrierea festivităților desfășurate cu ocazia sărbătoririi „Zilei Marinei” în anul 1939, calendarul acestei zile fiind prezentat în amănunt în Registru.¹

Facem o scurtă sinteză a programului zilei de 15 august, cu scopul de a dezvălui organizarea complexă a evenimentului:

- la ora 8.00 se ridică marele pavoaz;
- la 9.00 sosesc membrii Casei Regale care sunt întâmpinați de oficialități;
- se trece în revistă compania de onoare;
- apoi Marele Voievod de Alba Iulia însoțit de Comandantul Forțelor Maritime, dl. contraamiral Schmidt Victor, va merge la bordul distrugătorului „Regina Maria” unde se dă citire Înalțului Decret de înscriere în cadrele marinei, ca aspirant, a Marelui Voievod;
- se dă citire totodată și Înalțului Decret No. 3025/1938 prin care Marele Voievod Mihai se înscrie în rândurile ofițerilor activi de marină;
- în paralel, pe yahtul „Luceafărul”, unde se afla regele Carol al II-lea, sunt comemorați eroii marinari;
- tot pe acest vas, domnul Viceamiral Bărbuneanu Comandantul Marinei Regale, își va prezenta cuvântarea;
- după discursul domnului viceamiral Bărbuneanu, Regele va părăsi yahtul „Luceafărul”, îndreptându-se către distrugătorul „Regina Maria” unde s-a desfășurat solemnitatea decernării decorației „Virtutea Maritimă”.

* Muzeograf, Muzeul Național al Marinei Române.

¹ Arhivele Militare Naționale Române, Fond Comandamentul Marinei (Regale), Registrul Istoric, dosar 130, ff. 57 – 68.

-se precizează de asemenea în Registrul, că la orele 10.45 personalitățile care au asistat la serbări vor pleca la Tașaul;

-M. S. Regele și suita ajung aici la orele 11.20, oră la care s-a oficiat un serviciu religios pentru punerea pietrei fundamentale a digului portului Tașaul, ocazie cu care domnul General Adj. Paul Teodorescu, Ministrul Aerului și Marinei, rostește și el o cuvântare;

-la orele 18.15. M.S. Regele, Marele Voievod și ceilalți ocupanți, se înapoiază la Constanța, ambarcându-se la bordul navei S.M.R. „Basarabia”, unde va fi servit dejunul la care au fost invitați speciali;

-și la acest dejun regal, domnul General Adjutant Paul Teodorescu Ministrul Aerului și Marinei, ține un discurs în care vorbește despre semnificația „Zilei Marinei”, rolul important al regelui în dezvoltarea marinei române etc.;

-urmează răspunsul regelui Carol al II-lea care își exprimă dragostea pentru marină, entuziasmul pentru sosirea în țară a Navei Școală „Mircea” și aduce un omagiu eroilor marinari;

-după dejun M.S. Regele, Măria Sa Marele Voievod de Alba Iulia pleacă cu trenul regal, care părăsește portul la ora 22.10;

-plecarea Suveranului a fost vestită prin lovituri de tun, trase de pe distrugătorul „Regele Ferdinand”;

- în timp ce se desfășurau cele relatate, aveau loc pentru publicul larg activități de divertisment: Vaporul „Dacia” a efectuat o ieșire în larg, unde a luat parte la un atac simulat asupra lui, de către submarinul „Delfinul”.

-în Registrul Istoric se precizează că de mare succes s-au bucurat și concursurile nautice din acel an.

Redăm, în continuare, din Registrul Istoric, textul integral care prezintă activitățile din cadrul „Zilei Marinei” în anul 1939, păstrând ortografia originală a acestuia, scopul fiind acela de a transpune cititorul în atmosfera de sărbătoare care a cuprins în acea zi atât pe membrii Casei Regale, pe oficialii vremii, dar și mulțimea adunată în port pentru a se bucura de spectacolul grandios oferit de ziua marinarilor și pentru cinstirea Sfintei Fecioare Maria, ocrotitoarea acestora:

„O dimineată strălucitoare de August a complectat decorul minunat în care s'a desfășurat tradiționala serbare a marinei și marinarilor cari au prăznuit azi, în dăngănit de clopote, fanfare și bubuituri de tun, pe ocrotitoarea lor, Sf. Fecioara Maria, căreia îi înalță din toată inima un duios amin de slavă și mulțumire.

Timp de trei zile plouase încontinuu rupând zăgazurile cerului, iar furtuna a răscolit adâncurile svârlind țărmlui algele și buruenele sale. –

În ajun totul s-a potolit ca prin farmec... nourii s'au subțiat, s'au destrămat pe căile aerului, vântul și-a strâns cuminte pânzele, soarele a apărut cu toată frumusețea lui strălucitoare și binefăcătoare... doar în larg hula a rămas să sbuciume încă imensitățile lichide de smarald în timp ce lângă țărm vântul mângâia suprafața apei, cu o mână tandră și indulgentă.

Marea e ca o frunte de om, apăsată de prea multe gânduri..., poate gândul pios pentru cei cari vor fi pomeniți, în curând peste o oră – ofițeri și soldați – căzuți eroic în adâncurile care își păstrează geloase secretul și morții. –

Încă din zorii zilei, digul Regele Carol I-iu și drumurile portului au fost luate cu asalt de tineri și bătrâni, bărbați și femei, cari – însuflețiți de un cald entuziasm – au venit să asiste la aceste serbări, pe cât de mărețe pe atât de impresionante în prezența M.S. Regelui, cu participarea activă a Vlăstarului Domnesc, proaspăt aspirant al Marinei Regale Române. –

Primul port maritim al țarei, care ani dearânduri a adăpostit aceste grandioase serbări, sub ochiul prezent al aceuia care poartă de grijă Marinei și marinarilor, oferă un aspect nou, de adevărată sărbătoare. –

Orașul întreg a căpătat aspect festiv - pretutindeni au fost arborate drapele naționale, covoare, verdeață, flori și portretele M.S. Regelui Carol al 2-lea și al Marelui Voievod, iar spre dana militară – la intrarea în careu unde se desfășoară festivitățile – a fost ridicat un mare arc de triumf, împodobit cu flori și verdeață. –

Masa compactă de privitori este dominată de mărețul edificiu al gării maritime, decorat ca pentru regeasca vizită; deasupra clădirii fâlfâie un mare tricolor, simbol al trăinicieii și indestructibilității stăpânirii românești pe aceste locuri, în care dorm îngropate vestigiile trecutului și hrisoavele grăitoare de dreptate ale strămoșilor noștri Romani, cuceritori neînfricați, ctitori de mărețe monumente și trainice cetăți de pavăză împotriva năvălitorilor. –

Toate vasele românești și cele străine, înfrățite în această zi mare, au arborat, podoaba lor multicoloră de zile mari, prezentând astfel un minunat spectacol.²

Cu o deosebită solemnitate la orele 8 fix, se ridică marele pavoaz, ora fiind anunțată printr'o lovitură de tun.

Așezate în careu, vasele sunt aici toate în ținută de gală – zâmbesc soarelui din toate alămurile proaspăt lustruite și din fierul și lemnul decurând vopsit – Marele Pavoaz este purtat în înălțimi la răscruce de vânturi, stegulețele fiind ca niște fluturași de batiste care salută minunea dimineții -

² Ibidem, ff. 57 – 58.

acostat la Cheu, yachtul regal „Luceafărul” își așteaptă parcă nerăbdător Augustul Stăpân.

De pe nava S.M.R. „Basarabia” și „Dacia” ies unii din membrii guvernul și invitații care au fost găzduiți peste noapte, îndreptându-se către locurile unde fiecare au fost invitați.

„În fața yachtului Regal „Luceafărul” s’au aliniat veseli și plini de tinerețe un detașament de străjeri.

Compania de onoare este gata să fie trecută în revistă; tunurile să-și arate puternicele lor glasuri; uniforme imaculate, pregătite se înșirue ca într-un portativ de simfonie albă, după erarhie.

Pe yacht, a fost adusă dela episcopie - în procesiune religioasă - icoana Fecioarei Maria, care este luceafărul mărilor; către care se îndreaptă ruga fierbinte a celor porniți în larg și bântuiți de primejdii. –

Ora 9 dimineața. Un freamăt străbate mulțimea care se ridică în vârful picioarelor pentru a vedea măcar dela fereastră figura veșnic zâmbitoare a Suveranului. Mecanicul parcă a înțeles dorința mulțimei și lasă trenul să meargă alene. –

Fanfara Marinei Regale intonează Imnul Regal, în timp ce tunurile de pe nave dau salutul lor...³

Din vagon coboară primul, M.S. Regele îmbrăcat într-o splendidă uniformă albă de amiral, pe umeri având mantia cavalerilor ordinului „Mihai Viteazu”.

Imediat îl urmează, Marele Voievod de Alba Iulia, în uniformă de aspirant de marină, astăzi din înalta dorință a suveranului înscris în cadrele Marinei Regale române... Muzica cântă, gorniștii dau onorul. Stăjerii marinari își primesc cu urale pe Marele Străjer, pe cel dintâi marinar al țării.

La coborârea din tren, M.S. Regele și Marele Voievod au fost întâmpinați de către:

- Domnul Președinte al Consiliului de Miniștri
- Domnul Ministru al Aerului și Marinei
- Domnul Prezident Regal al Ținutului Marea
- Domnul Comandant al Marinei Regale
- Domnul Comandant al Garnizoanei Constanța
- Domnul Prefect al județului Constanța
- Domnul Primar al Municipiului Constanța.”

³ Ibidem, f. 58.

După ce domnul amiral Bărbuneanu Comandantul Marinei Regale dă raportul, M.S. Regele trece în revistă compania de onoare, iar primarul orașului oferă M. Sale tradiționala pâine cu sare.

„Ora 9.10. Majestatea Sa, suita și personalitățile cari au primit pe Majestatea Sa, se ambarcă la Yachtul Regal „Luceafărul”.

Măria Sa Mare Voievod de Alba Iulia, însoțit de Comandantul Forțelor Maritime și colonelul adjutant Dămăceanu au mers la nava Majestății sale „Regina Maria” unde s’a citit după programul special de (indescifrabil), Înaltul Decret de înscriere în cadrele marinei, ca aspirant, a Marelui Voievod de Alba Iulia. –

Pe distrugătorul „Regina Maria” Moștenitorul Tronului, astăzi aspirant al Marinei Augustului său părinte, se vede iarăși, printre marinarii alături de cari a înfruntat uraganul memorabil din zilele de 4,5 și 6 Ianuarie 1938, pe nava unde astăzi îndeplinește formalitatea de trecere în cadrele Marinei.

Pe puntea distrugătorului se mai găsesc toți acei cari urmează să fie decorați cu „Virtutea Maritimă”; Distincție ce va fi înmănată chiar de Suveran. –

La urcarea pe bord a Moștenitorului Tronului, garda distrugătorului „Regina Maria” prezintă onorul. –

Măria Sa Marele Voievod Mihai este întâmpinată de Dl. Comandor Pantezi Gr. comandantul escadrilei de distrugătoare și de Dl. comandor Macellariu Horia, comandantul distrugătorului „Regina Maria”.⁴

„Augustul Fiu” ia loc în flancul drept al Divizionului I de marină de pe distrugătorul „Regina Maria”, în timp ce domnul contraamiral Schmidt Victor, comandantul Forțelor Maritime dă citire următorului raport al Ministerului Aerului și Marinei:

„Sire,

Măria Sa Marele Voievod Mihai S’a distins prin temperamentul unui marinar cu ocazia tempestei pe care a întâmpinat-o în zilele de 4,5 și 6 Ianuarie 1938, aflându-se ambarcat la bordul distrugătorului „Regina Maria”. Marele Voievod Mihai în diferite rânduri a arătat o deosebită dragoste pentru marina de care se simte legat prin vocație și din instinct.

Pentru aceste motive, am onoare a supune astăzi aprobării Majestății Voastre alăturatul Înalt Decret, prin care Măria Sa Marele Voievod Mihai se înscrie în rândurile ofițerilor activi ai Marinei Regale Române, cu gradul de aspirant-sublocotenent cu vechimea dela 25 Octombrie (indescifrabil),

⁴ Ibidem, ff. 58 – 59.

repartizându-se la Departamentele Maritime de Echipaje și Materiale în Statul Major al distrugătorului „Regina Maria”. –

Sunt, cu cel mai profund respect, al Majestății Voastre prea plecat și supus servitor. –

*Ministrul Aerului și Marinei
General Adj. Paul Teodorescu”⁵*

Domnul C'Amiral Schmidt V. a continuat apoi citirea Înaltului Decret No. 3025/1938 prin care Marele Voievod Mihai se înscrie în rândurile ofițerilor activi de marină.

Dl. C'Amiral Macellariu Horia, comandantul unității din care face parte Marele Voievod, va da citire apoi următorului Ordin de Zi:

„În virtutea Înaltului Decret Regal No. 3025/1938 și pe baza art. 85 din Regulamentul Provizoriu asupra serviciului la bordul bastimentului, prezentându-se la bord aspirantul marinar Marele Voievod Mihai de Alba Iulia, se repartizează ajutor al ofițerului cu navigația și comandantul divizionului I. Ofițerul secund va fixa posturile ofițerului în diferite roluri. Însărcinatul administrației îl va înscrie în controalele navei.

*Comandantul Distrugătorului „Regina Maria”
Comandor Macelariu Horia”⁶*

Noul aspirant, în urma citirii acelui ordin, ia loc în fruntea Divizionului I.

„Dl. Comandor Pantezi Gr. Comandantul escadrilei de distrugătoare, prezintă ofițerilor și trupei pe noul aspirant. –

Pe yachtul „Luceafărul” rugile duhovnicești ale celor doi cririarhi s'au înălțat spre cer în liniște. Iată vine acum rândul eroilor săvârșiți din viață să fie pomeniți. Eroii căzuți în luptele din Hârșova, Măcin, Turcoaia, Rasova, Topalu, Sulina, Tulcea, Galați, Brăila, Constanța, pe Dunăre și Mare.

Se pronunță numele tuturor acestor eroi ai marinei pe care țara, veșnic recunoscătoare, nu-i va uita. –

De pe „Luceafărul” în memoria bravilor în timp ce corul intonează „Veșnica lor pomenire” este aruncată o jerbă de flori în formă de ancoră, păstrându-se un minut de reculegere – marcat printr-o lovitură de tun. –

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem, ff. 59 – 60.

În acest timp, în largul apelor depe unul din hidroavioanele escadrilei care evoluează, este aruncată o coroană de flori: e pentru prăznuirea marinarilor sburători.

Urmează cuvântarea Domnului ViceAmiral Bărbuneanu, Comandantul Marinei Regale:

Maiestate,

Bătrânii noștri marinari cari navigau pe întinsul apelor au început timid acum 37 de ani să sărbătorească la 15 August pe Sânta Maria, ca să-i ocretească de primejdiile prin care treceau și să-i îmbărbăteze în lupta lor pe ape. Mai târziu ziua de 15 August a cuprins sufletul tuturor marinarilor și a devenit o tradiție oficiată din an în an cu mai multă amplexare, prin participarea chiar a auguștilor membri ai Familiei Regale. –

Începând din anul 1930 Majestatea Voastră a făcut să se știe pe toate plaiurile României Mari, că Suveranul Țării se află în fiecare an la 15 August în mijlocul marinarilor săi întru prăznuirea aceloră, care s'au jertfit pe Dunăre, pe mare, pe uscat și în aer pentru apărarea patrimoniului național și să rostească acele pilduitoare cuvinte regale, pline de avânt și de înțelepciune pentru înălțarea Marinei. –

Astăzi am împlinit aceeași pioasă datorie întru preamărirea sufletelor celor 370 de marinari, 11 ofițeri, 18 maeștri și subofițeri și (îndescifrabil – 320?) de sergenți, caporali și soldați, al căror exemplu de sacrificiu constituie o vecinică amintire și o sfântă pildă pentru generațiile de marinari de acum și de aici înainte.

În semn de adâncă recunoștință, pentru mărețele lor fapte am presărat cu flori mormântul lor de ape, cu cea mai evlavioasă dragoste și profund respect, stabilind legătura între cei ce și-au făcut datoria și cei care sunt gata să și-o facă. –

Maiestate,

Anul acesta un important eveniment în istoria țării noastre a dominat sufletul tuturor românilor. În toate domeniile de activitate ale țării s'au comemorat 100 de ani de la nașterea Regelui Carol I, și s'au preamărit viața și înfăptuirile sale.

Acestui mare și luminat Domnitor se datorește îndrumarea poporului în direcția exploatării căilor de comunicații pe apă și educarea lui în avântul maritim, stabilind întărirea suveranității României mai întâiu pe Dunăre și apoi pe Mare. –

O strânsă legătură între Domnitorul Carol I și marina embrionară a fost chiar dela urcarea Sa pe tron. Atunci, țara avea un singur vas cu aburi pe avizoul „România” de care Domnitorul s'a servit ani dearându-l în călătoriile sale pe Dunăre spre a inspecta județele limitrofe, deoarece căile

de comunicație pe uscat erau sau inexistente sau foarte grele. Acest mijloc de comunicație lesnicios și repede a condus pe Domnitor să imprime guvernului procurarea unui vas mai repede și mai potrivit împrejurărilor demnitate și astfel, cu începere din anul 1869 yachtul „Ștefan cel Mare” înlocuiește pe „România” în numeroasele deplasări ale suveranului pe Dunăre. Dintre acestea de remarcat este călătoria Domnitorului în August 1869 din Oltenița la Sulina, unde el se îmbarcă pe vaporul (indescifrabil) spre a merge la Crimeea să viziteze Curtea imperială rusă, apoi la finele lunii trece Porțile de Fier ducându-se în Germania la Auguștii săi părinți, iar în Februarie 1877, yachtul transportă pe Doamna Elisabeta până la Budapesta.

Penteru a da o dezvoltare mai mare flotilei noastre Domnitorul Carol I face să se comande în Franța canoniera „Fulgerul” care în 1872 constituie o diviziune navală cu „România” și „Ștefan cel Mare” și împreună vizitează porturile turcești Tulcea și Sulina, unde se schimbă vizitele protocolare cu autoritățile turcești.

După războiul de la 1878 când marinarii s’au afirmat sub ochii Domnitorului ca buni artileriști la bateriile de la Calafat ca iscușiți (indescifrabil) la bateriile în atacul monitorului turcesc scufundat pe brațul Măcinului cu șalupe „Rândunica” și în facerea podurilor peste Dunăre, România devenind o țară maritimă, Regele Carol I a impus să se construiască năvile de mare, care să apere litoralul maritim și interesele noastre pe apă. Iar când în 1888 Austro-Ungaria pretindea sub forma unui regulament de poliție pe Dunăre să-și aroge drepturi cari loveau în libertatea și suveranitatea țării noastre, Regele Carol I în mesagiul de deschidere a corpurilor legiuitoare spune între altele„Aceeși încredințare ne impune astăzi datoria de a nu primi combinațiuni, al căror rezultat ar fi abandonarea navigația dela Porțile de Fier la Galați acțiuni preponderente a unei singure Puteri” ...

Ca urmare a acestui adevăr s’au luat imediat măsuri de crearea unei flotile de poliție pe Dunăre și de procurarea năvilor mai importante la mare.

Astfel între anii 1882 și 1888 sosesc pe rând dela diferitele șantiere din străinătate, cinci șalupe de poliție, două torpiloare mici de Dunăre, Bricul „Mircea”, șalupe canoniere „Rahova”, „Opanez” și „Smârdan”, canonierele „Alexandru cel Bun”, „Bistrița”, „Oltul” și „Siretul”, torpiloarele „Sborul” „Smeul” și „Năluca”, crucișătorul „Elisabeta” și șalupe de atac „Argeș”, „Vedea”, „Trotuș” și „Teleorman”.

Toate aceste năvi constituiau în acele timpuri o forță apreciabilă, cu care să-și apere drepturile la libera dezvoltare a intereselor sale pe apă. –

După o perioadă de stagnare în construcția navelor de război, în care timp Regele Carol I era preocupat și de crearea unei flote comerciale și de

construcția portului Constanța, unde se întrebuințau sume însemnate, în anul 1905 îndeamnă guvernul să acorde creditele necesare pentru construirea unei flote moderne de Dunăre și astfel iau ființă cele 4 monitoare și 8 vedete fluviale ca să coopereze cu armata de uscat la apărarea frontierei noastre pe apă și la Gurile Dunării.

Către sfârșitul domniei sale și în urma evenimentelor din 1913, când din lipsa de apărare la mare, vapoarele noastre comerciale au fost retrase în Dunăre, Regele Carol I cu spiritul său clarvăzător a determinat construcția a 4 Distrugătoare în Italia care în urma evenimentelor survenite au fost rechiziționate de guvernul italian. –

Dar Regele Carol I era întotdeauna preocupat și de pregătirea de luptă a unităților navale venind în mijlocul marinarilor, fie pentru a asista la manevre, fie pentru a inspecta unele unități sau trimițând pe miniștri săi de război, și chiar pe primul său ministru.

Gândul Său de a întări Marina era natural îndreptat și în pregătirea personalului ofițerilor despre care era convins că acesta nu se improvizează și că trebuie să fie înzestrat cu o cultură solidă. În acest scop a dispus să se trimită elemente tinere din școlile de marină în Franța, Italia, Austro-Ungaria și Germania și când se prezenta ocazia se interesa chiar singur de acești tineri. Personal păstrez o neștearsă și pioasă recunoștință Marelui Ctitor al Marinei, Regele Carol I care mi-a îndreptat pașii spre cariera de marinar și m'a îmbărbătat cu cuvinte părintești în Februarie 1921, când a vizitat Academia de Marină din Fiume.

Regele Carol I a pus bazele marinei despre care avea concepția că fiecare neam se reazimă pe mare, cum se reazimă copacul pe rădăcinile lui.

Marina Regală are acum prilejul în fața Majestății Voastre să-și arate admirația și netărmuita iubire Aceluia care în timpul Său, încercat de marile griji ale țării a găsit totuși timpul să-i fie un mare protector. Amintirea lui a rămas neștearsă printre noi și dragostea ce i-am purtat-o o arătăm astăzi prin cel mai neclintit devotament pentru Dinastie. –

După războiul de reîntregire a neamului când paza frontierei maritime încredințată unui aliat fusese abandonată, Marina Regală sub Înaltul Comandament al Majestății voastre în calitate de Prinț Moștenitor și sub domnia Regelui Ferdinand își ia repede avânt, iar când majestatea Voastră a fost hărăzită de Atotputernicul cu conducerea destinului acestui neam, o eră nouă a început pentru Marina noastră ca și pe toate tărâmurile țării.

Nouile construcții înfăptuite și cele ce se înfăptuiesc în ritm accelerat sunt consecința descătușării ei prin înființarea Ministerului Aerului și Marinei și instituirea Fondului Național care-i dau independența financiară

și libera dezvoltare. Aceste înfăptuiri așa de rodnice ale Înalțului gând al Majestății Voastre cât și înalta atențiune arătată la Manevrele trecute, când pentru prima oară Marina Regală s'a afirmat cu drepturile ei de a conlucra cu armata de uscat, se datoresc grijei neîncetate pe care Majestatea Voastră o are întotdeauna față de armata de apă și pentru care marinarii de aici și cei care navigă departe de limanurile Patriei, vă aduc prinosul lor de adâncă recunoștință și neîncetat devotament strigând din tot sufletul:

Să trăiască Marele Nostru Amiral M.S. Regele Carol al II-lea!

Să trăiască Aspitantul Mihai, Mare Voievod de Alba-Iulia!

Vice Amiral Bărbuneanu Petre"⁷

După cuvântarea domnului viceamiral Bărbuneanu Comandantul Marinei Regale, la ora 10.15 Regele a părăsit yahtul „Lucefărul” și s-a îndreptat spre distrugătorul „Regina Maria” unde s-a desfășurat solemnitatea decernării decorației „Virtutea Maritimă” pe care o primeau atât marinarii, cât și cei care au înțeles să sprijine „pe aceia care poartă tricolorul țării peste mări și țări pentru sporirea parcului național de vapoare comerciale” –⁸

„La orele 10.45 personalitățile care au asistat la serbări au plecat la Tașaul. M. S. Regele și suita au sosit la orele 11.20 când s-a oficiat un serviciu religios pentru punerea pietrei fundamentale a digului portului Tașaul, cu care ocazie Domnul General Adj. Paul Teodorescu, Ministrul Aerului și Marinei, a rostit următoarea cuvântare:

Sire,

Portul Constanța conceput pentru satisfacerea nevoilor României de acum 50 de ani, s'a dovedit cu totul neîndestulător pentru nevoile economice și militare ale României de astăzi.

Chiar dacă traficul comercial ar mai putea fi satisfăcut încă câțva timp, Marina Regală nu va avea posibilitatea de a găsi la Constanța baza navală care să-i asigure existența. –

În situația de astăzi ea abia are loc. Ea trăiește într'o promiscuitate de nedescris alături de vasele comerciale naționale sau străine, fără nicio așezare statornică, plimbându-se de la o dană la alta pentru a face loc vaselor care sosesc sau pleacă.

Pentru a eși din impas, două soluții s'au prezentat:

Mărirea portului Constanța, sau creierea unui alt port.

⁷ Ibidem, ff. 60 – 63.

⁸ Ibidem.

Examinând această problemă mai de aproape s-a constatat că prima soluție ar fi contat cât și a doua fără ca totuși să se fi putut obține toate condițiile unui nou port.

Proiectele acestor două soluții sunt prezentate Majestății Voastre, cu ocazia vizitei ce a făcut-o la Constanța imediat după Restaurare, Majestatea Voastră a răspuns hotărât:

„Nu mărirea Constanței, ci un alt port.”

Studii numeroase s-au întreprins pentru alegerea locului cel mai propice care să dea deplină satisfacție atât dezvoltării viitoare a vieții noastre economice, cât și dezvoltării Marinei. —

După enunțarea multor păreri care au oscilat în alegerea locului, între Mangalia și lacul Razim, s'a căzut de acord, atât de noi cât și de străinii chemați să-și dea avizul amiralul englez Henderson și inginerul francez Waltier, că cea mai bună așezare o oferă lacul Tașaul. —

Ani mulți s'au mai scurs de atunci și la lucru nu se mai trecea, ceea ce a determinat pe Majestatea Voastră, care a acordat totdeauna o deosebită importanță a acestei utile realizări, să se exprime la Ziua Marinei din 1935 în termenii următori: Prima parte este acea faimoasă chestiune care trenează de câțiva ani de zile și pe care cred că guvernul meu își va da toate silințele spre a o relua și a o duce la bun sfârșit este chestiunea bazei navale, bază fără care marina noastră nu poate să trăiască!

Punerea în aplicare a dorinței atât de arzătoare a Majestății Voastre a găsit un puternic sprijin în predecesorul meu, fostul ministru al Aerului și Marinei dl. Irimescu care afectează suma de 150.000.000 lei.

Dar nu este mai puțin adevărat că imboldul a venit dela Majestatea Voastră, că realizarea acestui port va fi datorită numai Majestății Voastre. De aceea aș îndrăzni să rog cu profund respect pe Majestatea Voastră de a-mi îngădui să emit ideia ca viitorul port să se numească „Carol II”. —

Lucrările au început în mai 1938. Terminarea lor este în funcție de fondurile ce se vor afecta; în nici un caz însă înainte de trei ani. —

Realizarea portului care va măsura în mărime 2590 hectare față de 74 de hectare ale Constanței, este concepută în trei faze:

a) Facerea anteportului, prin construcția digului de Nord și de Sud; b) Tăierea istmului și intrarea în lac, printr-un canal navigabil; c) Construcția cheiurilor și navigabilitatea întregii suprafețe a lacului.

Concomitent cu această ultimă fază va avea loc echiparea țărmurilor cu tot ce este infrastructură: clădiri de tot felul, depozite, ateliere, comandamente, școli, etc.

Până în prezent din cauza fondurilor restrânse, în total 400.000.000, s'a realizat: utilajul necesar unei asemenea construcții (macarale, vagoane)

s'a făcut amenajarea de carcere, s'au executat 52 km de cale ferată și 12 Km de șosea pentru aducerea materialelor; s'au construit clădiri pentru personalul de conducere și lucrători, s'au întins diguri în lungime totală de 602 metri, care reprezintă un cubaj de circa 140 mii metri cubi piatră. Aceste diguri, cari formează lucrarea principală a fazei întâi, se vor dubla ca lungime până la sfârșitul anului. –

Sire,

Portul „Carol II” nu este singura lucrare de care are nevoie țara în această regiune. El trebuie completat cu o serie de alte mari lucrări, care fac sistem. Țara noastră prin așezarea ei geografică la răscrucea marilor drumuri ce coboară de la Nord la Sud și de la West la Est, trebuie să se organizeze pentru a putea atrage spre ea, curenții comerciali și economici ai Europei și Extremului Orient.

În consecință, ea trebuie să facă o legătură spre West, cu Marea Nordului printr-un canal Tașaul – Cernavodă – Dunăre – Canalurile Germane.

O altă legătură spre Nord cu Marea Baltică prin Brațul Sf. Gheorghe – Prut – Nistru – Vistula.

Astfel organizată, România va cunoaște una din înfloririle pe care nu le-a cunoscut niciodată vreo țară din Centrul Europei. –

Este tot acest plan, desigur, vast și de durată, dar nu e irealizabil. Este o operă prin care o regiune se afirmă în domeniul civilizației creatoare și națiunea română, înzestrată cu atâtea calități de muncă, tenacitatea și spirit de organizare va putea să o îndeplinească. –

Cu o încredere nelimitată, în capacitatea Majestății Voastre și în puterile neamului, urez Majestății Voastre să aibă fericirea de a vedea cât de curând Canalul Carol II, canalul Sf. Gheorghe și navigabilitatea portului înfăptuit.

Să trăiți Maiestate! Trăiască Măria Sa Marele Voievod Mihai!”⁹

După terminarea discursului Domnului Ministru, și așezarea pergamentului de însuși Majestatea Sa Regele, domnul Ministru Mitiță Constantinescu, Vice Președinte al „Salvamar”-ului a oferit M.S. Regelui două volume legate în piele, cu darea de seamă asupra societății „Salvamar”, de la înființare.

⁹ *Ibidem*, ff. 63 - 65.

La orele 18,15, M.S. Regele, Marele Voievod și ceilalți ocupanți, s-au înapoiat la Constanța, ambarcându-se la bordul navei S.M.R. „Basarabia”, unde s-a servit dejunul la care au fost invitați speciali.¹⁰

La acest dejun regal, domnul General Adjutant Paul Teodorescu Ministrul Aerului și Marinei ține următorul discurs:

„Sire,

Astăzi se sărbătorește de către Marina Militară și Marina Comercială la bordul tuturor vaselor, oriunde s'ar afla acestea în apele noastre sau departe în apele străine, Ziua Marinei.

S'a invocat spiritul ocrotitor al Sfintei și Marei Maria pentru a avea mereu în paza sa pe marinarii în primejdie, s'au slăvit eroii apelor, cari prin educația lor mai mult decât a altora, făcută din curaj și jertfă, au murit pentru țară, numai pe apă, dar și în aer ca aviatori și la uscat ca simpli luptători tereștri.

În memoria lor ne-am recules cu pietate, în măreția faptelor ne-am regăsit mai tari, mai hotărâți. –

În regimul binefăcătorilor de astăzi serbările de astăzi mai au și un alt sens, ele nu sunt numai momente pur formale, amintitoare de lucruri trecute, ci prilej de atestare în fața tuturor de înfăptuiri prezente, prilej de nunțare a unor realizări de viitor.

Față de anul trecut, la aceeași dată, constatăm progrese categorice care ne umple inima de bucurie.

Sire,

Planul naval elaborat cu atâta grijă de Majestatea Voastră n'ar fi putut trece la realizare, dacă nu s'ar fi acordat fonduri, dacă nu s'ar fi alcătuit un judicios plan de finanțare. Este cazul să se știe de către toată suflarea românească că în memorabilul consiliu de la Sinaia, din Octombrie trecut, a creiat fondul Marinei, fond care de atunci, tot prin sugestiile Majestății Voastre a fost dublat de Dl. Președinte al Consiliului și de Dl. Ministru de Finanțe. –

Nu este astăzi marinar care să nu fie convins de rolul istoric jucat de Majestatea Voastră, în creierea Marinei moderne, după cum nu există marinar care să fie pătruns de cel mai adânc sentiment de recunoștință și de grațitudine, pentru tot ceea ce Majestatea voastră a făcut pentru Marină și marinari. –

Nu numai pe tărâmul înzestrării materiale a făcut Marina progrese, dar și pe tărâmul sufletesc al spiritului marinăresc și al dragostei de ape, care a preocupat totdeauna pe Majestatea Voastră. –

¹⁰ Ibidem.

Sire,

Spre deosebire de anii trecuți, ziua de 15 August 1939 are pentru toți marinarii o însemnătate și mai mare, Majestatea Voastră, în dragostea ce o poartă Marinei, a ținut să înscrie cu gradul de aspirant, pe Măria Sa Mihai, Mare Voievod de Alba-Iulia.

Astăzi mai mult ca totdeauna Majestatea Voastră a arătat țarei și lumii întregi încrederea pe care o acordă Marinei Sale conștiindu-i pe Fiul Său iubit și cel mai scump Vlăstar al Țării.

Acest înalt semn de atențiune, de însemnătate deosebită pentru legătura indisolubilă dintre regalitate și Marină, a fost primit de marinari cu o vie satisfacție.

Cu începere de astăzi ofițerii Marinei Regale, primesc în mijlocul lor pe cel mai tânăr și valoros Aspirant. Cu începere de astăzi, Măria Sa Aspirantul Mihai, Mare Voievod de Alba-Iulia, intră în compunerea statmajorului distrugătorului „Regina Maria” la bordul căruia, în Ianuarie 1938 a dovedit calități marinărești de cel mai înălțător exemplu. –

Măria Ta,

Intrat în rândurile Marinei toți marinarii țin să Vă exprime bucuria lor și Vă asigură că veți fi înconjurați de cea mai devotată dragoste, de cea mai sinceră camaraderie. Ei își vor da toată silința să inițieze pe Măria Ta în misterele artei marinărești, pentru ca atunci când împrejurările vor hotărî să-i puteți comanda și să-i duceți la victorie, pentru apărarea Patriei și a Tronului.

Sire,

În aceste momente de înaltă însuflețire, depunem cu toții, la picioarele suveranului, ctitor al Marinei Moderne, toată gratitudinea, tot devotamentul și toată dragostea noastră.

Să trăiți Maiestate! Să trăiască Măria Sa Aspirantul Mihai, Mare Voievod de Alba-Iulia!”¹¹

A răspuns apoi Majestatea sa Regele:

„Domnule Ministru,

Iubiți Camarazi,

Pentru nimeni nu este o taină dragostea pe care o port Marinei noastre, - dragoste pe care anul acesta am ținut s'o afirm și mai mult prin înscrierea iubitului Meu Fiu în rândurile Marinei Regale.

Cum ați spus foarte bine, acest an care a trecut, a fost un an mare pentru Marina noastră. A fost un an care însemnează un real progres, atât din punct de vedere material, cât și din punct de vedere moral. –

¹¹ Ibidem, ff. 65 – 66.

Întreaga concepție a noastră a început să se îndrepte înspre ideea că, marina nu este numai o jucărie, ci că marina în adevăr îndeplinește un rol primordial în organizațiunea noastră atât din punct de vedere al apărării naționale, cât și din aceia al prestigiului și expansiunii noastre comerciale.

Pentru mine este un fapt, care domină pe toate celelalte: venirea noului „Vas Școală”.

Am vorbit în anii trecuți de acel faimos spirit, care a creat marina noastră de astăzi. Prin venirea noului vas „Mircea”, nădăjduiesc să revăd o reînnoire a spiritului, o reîntărire a credinței marinărești și o posibilitate ca, marinarii noștri navigând mai mult pe ape, să-și poată afirma în fața lumii întregi capacitatea și virtuțile lor. Din punct de vedere al apărării naționale, eforturile care s’au făcut pentru înzestrarea marinei arată că cei cari au răspunderea treburilor în această țară sunt hotărâți de a o întări pe cât ne permit mijloacele - alături de marea ei soră, armata de uscat.

Strâns legate, cele trei elemente ale apărării naționale, armata de uscat, marina și aeronautica, sunt conștiente că, în ziua cea mare a chemării, cu tot sufletul vor fi la datorie. Exemplul celui din trecut, al acelora pe cari am avut cinstea de a-i pomeni astăzi cheazășie la acest suflet și la acest imbold al tuturor apărătorilor granițelor.

Această apărare a granițelor care trebuie să fie în sufletul fiecărui român nu numai a acelora cari poartă uniforma militară, credință de oțel, trebuie să formeze o stâncă de neclintit a tuturor sufletelor românești, că tot ceea ce este românesc nu se poate da, că ceea ce este românesc se va apăra, și, mai mult decât aceasta, dacă cineva este iubitor de pace, ele trebuie să știe că granițele odată brăzdate, nu se pot schimba fără o primejdie de cataclism mondial. –

Știu că aceasta este credința tuturor celor adevărați patrioți cari locuiesc în granițele noastre firești. Știu că aceasta este și credința marinarilor noștri, care vor ști, în clipa în care vom fi amenințați, să-și facă toată datoria și cu gândul că apărând granițele noastre, apărăm întreaga civilizație omenească.

Cu acest gând, plecându-Mă în fața acelora cari și-au jertfit viața pentru gloria și viitorul neamului nostru, ridic paharul meu pentru cei cari mâine, dacă vă fi nevoie, o vor apăra, iar dacă nu va fi nevoie vor ști totdeauna să păstreze sus și falnic pavilionul și prestigiul românesc.

Să trăiască Marina Regală!”¹²

¹² Ibidem, f. 67.

După dejun, M.S. Regele și Măria Sa Marele Voievod de Alba Iulia au plecat cu trenul regal, care părăsește portul la ora 22.10.

Plecarea Suveranului a fost vestită prin lovituri de tun, trase de pe distrugătorul „Regele Ferdinand”.

După festivitățile de dimineață, prilejuite de sărbătoarea patronului Marinei, s’au desfășurat după-amiaza concursurile nautice.

„Portul se populează cu o repeziciune uimitoare. Valuri – valuri prin toate intrările portului pătrunde mulțimea dornică să asiste la acest program de după amiază.

În toți anii, la serbările marinei s’a ținut să se procure divertismente pentru iubitorii de mare și de sporturi nautice.

Vaporul „Dacia” se pregătea pentru ieșirea în larg, unde a luat parte la un atac simulat asupra lui, de către submarinul „Delfinul”.

La ora 4 „Dacia” s’a desprins dela cheu și în curând a trecut de farul „Regele Carol I”, într’un tangaj ușor. Tema la care a luat parte a reprezentat o situație de război aceea a unui vapor de război atacat de un submarin.

La 8 mile în larg, a apărut din fundul apei submarinul care stătea la pândă. Acesta a observat ieșirea vasului din port și apreciind că nu e armat, s’a îndreptat spre a-l ataca cu tunul, trăgând 3-4 lovituri.

De pe vaporul „Dacia” se aud salve de armă, care obligă submarinul să intre imediat în imersiune, pentru a ataca cu torpila...

Majoritatea celor aproape 800 de pasageri, uitase de mare care era puțin montată provocându-le oarecari indispoziții...și priveau cu foarte mult interes această luptă simulată.

Serbările nautice din acest an s’au terminat cu demonstrații de acuplane.

Merită relevat succesul de care s’au bucurat concursurile nautice din acest an, deoarece organizatorii, pentru o bună reușită, nu au precupețit nici un sacrificiu, oferind sportivilor nautici, cari au participat în număr foarte mare, un spectacol grandios. O deosebită atențiune s’a dat concursurilor de lotci, deoarece aceste ambarcațiuni pur românești se intenționează a fi introduse pe o scară cât mai întinsă în sportul nautic românesc.¹³

.....
S’a înserat, luminile au început să se aprindă, reflectoare puternice scaldă cu luminile lor edificiile portului și navele... Pretutindenii muzică și veselie. Totul pare o lume de vis și de sărbătoare.

¹³ Ibidem, f. 68.

Motonava „Basarabia” feeric luminează, se pregătea din nou să-și primească oaspeții, pe bordul ei a avut loc unul din cel mai select și frumos bal, la care au luat parte și unii din membrii guvernului.

.....
Orașul s'a scufundat de mult în întunericul lui patriarhal...

Unul câte unul, reflectoarele din port se sting... întunericul se așterne peste tot. Portul și vapoarele își trăiesc din nou viața obișnuită de noapte.

Totul reintră în normal.

Navele Marinei Regale, obosite de vizitele strălucite din timpul zilei își reiau rolul de ocrotitoare, gata oricând să apere, pe întinsul nesfârșit al apei Regele și Patria.” – ¹⁴

AUGUST 15 1939: NAVY DAY IN THE HISTORICAL REGISTRY OF THE ROMANIAN NAVY COMMAND

-abstract-

Key Words: Historical Registry, Navy Day, Royal family, Romania, 1939

The Historical Registry of the Romanian Navy Command, file 130, has quite a few interesting information for the Romanian Navy. Analyzing the documents from 1938 – 1941, first started in 2021, one can see that those information are recounted with scrupulousness and precision, with exact time tables and information about the spirit of that time.

One example is the festivity of the Romanian Navy Day in 1939, with its schedule being the focus of this paper.

¹⁴ *Ibidem.*